

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petitsor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest. 1885.

28. szám.

Julius 9.

A kiknek nem kell a — szent.

(M—y.) A párisi községtanács nem régen tartott ülésében a modern társadalom egyik szóvivője erősen kikelt ama középkori hallatlan elfogultságon, s a mai felvilágosodással meg nem férő kiskorúságon, hogy egy-némely városok és városrészek, nemkülönbön terek és utcák, teszem azt st. Cloud, st. Antoine, st. Louis, st. Etienne, st. Jacques mai napig egyes szentekről neveztetnek el, és azt indítványozta, hogy ha már a világváros nem akar az anabaptisták sektájából egyet-mást elfogadni, és Páris városrészeit, köztereit, utcáit kellőmódon újjákeresztelni, mindenesetre elvárja, hogy a szemet és közszellemet sértő és kihívó »szent« jelző mindenünnét legott levakartassék, illetve bemeszeltessék, szóval bármi módon eltávolíttassék. Mert, ugymond — a szabadság, egyenlőség és testvériség dicső köztársaságában nem járja az, hogy a multak szennyfoltjai megmaradjanak és a felekezeti kultus egy szabad státusban a többiek rovására domináljon.

Azt elhiszszük, hogy emek a derék urnak a boulevard Sebastopol, avagy Austerlitz, Marengó s mind az, ami a francia gloire-ra emlékeztet, szebben hangzik s hogy nem fogná indítványozni azt, miszerint valamely utcát Sedánról, Lipcséről vagy bármiről nevezzenek, ahol a francziákon elverték a port, de azt sem tagadhatjuk, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség központjában egy kissé furesán hangzik ez a nagyon is zsarnoki, egyenlőtlen és testvérietlen óhajítás.

Ez is egyik ismérve a mai társadalomnak. Merénylet a történelem ellen s határozott közeledés a nagy, vérengző forradalom naptárához. Az események láncolata helyekhez és nevekhez van kapcsolva, amelyek változtatásával megbomlik az összefüggés és idővel való-

ságos zűrzavar fejlődik a történetirő számára, amelyből alig lábolhat ki. De ez utóvégre is nem oly fontos. Sokkal fontosabb a szándék, amely ez indítványban nyilvánul. A keresztény pozitív vallás ellen irányul e támadás, amely még elég bátor a hitetlenek, az Istentagadók, és a forradalmárok seregének kivánsága ellenére létezni, amely még bir némi erővel arra, hogy a népek millióinak szívében uralkodjék s ne engedje őket a divatos népboldogítók nyomorult rabszolgáivá aljasodni, amely még mindig bir külső jelekkel arra nézve, hogy a népet magasabb kötetelmekre intse, amely a modern civilizáció áldásaiban rámutat a rabláncz és koldusbotra, amely még mindig emberekben akarja s törekszik fentartani a társadalmat és nem fenevadakban. Ennek a vallásnak persze hogy vannak szentei, olyanok, amilyenek a mai felvilágosodásnak nem kellene.

A kegyelet gyöngéd érzelve, amely bizonyára jó értelemben véve csak nagy, mivel népek sajátsága s amely sajnós! nagyon is apadó félben van már mindennütt, egy újabb rugást nyer e kihívó indítványban. Pedig a »szent« egy nagy fogalom, amely nemcsak személyekre, hanem jogokra és kötetelmekre is kiterjeszkedik. Ki fogná kétségbevonni, hogy egy értelmében mély, gyakorlatában jogos, külső megjelenésében lélekemelő kultus vágyának kiirtása az emberi keblekből ugyanazokat érzéketlenekké, tompákká teendi a honpolgári, társadalmi, és családi kötetelmek teljesítése iránt. Egyébiránt a kereszténytelen, vallástalan társadalmi irányzattól ki várhatná a szentek tiszteletét.

Azonban a legvisszataszítóbb és legfonákabb benne az, hogy ilyesmi nem a türelem és felvilágosodásnak korában, hanem ama nemzet kebelében történik, amely szabadságról, egyenlőségről és testvériségről nevezte el magát. Tehát minden szabad, de vallásos meggyőződése-

ket kifejezni nem szabad: egyenlők vagyunk mindnyájan, de úgy vigyázz magadra, nehogy másképen gondolkozzál, mint mi akarjuk, mert akkor póru járész: testvérek vagyunk ugyan, hanem azért áll a gyűlölet bitója, a száműzetés, nyomor és halál, ha nem úgy cselekszel, amint mi akarjuk. Azt pedig, hogy mit akarunk mi, van módodban megtudni, csak ránk hallgass!

No, az Isten akárhová tegye ezt a szabadságot, ezt az egyenlőséget, ezt a testvériséget!

Madár-dalok.

I. Fecskék.

Piczi fecskék! csicseregve ültök együtt
A táviró fonálán
S gondtalanul ringatództok a hűsítő
Esti szellő lágy dalán;
De mi! rögtön fölriadva valamennyen
Szétrepültök százfelé...
Tán a sodrony szomorú hírt vitt s keservét
Sugva rátok lehelé?
S ime újra visszazálltok, újra békén
Foly a játék s víg szeszély:
Tán örömhírt súg a sodrony és a röpke
Szikra nektek jót beszél?

Lelkem is, ez árva fecske, ringatódzik
Rövid élted sodronyán
Egyik ága földbe mélyed, másik ott esüng
A reménység mennyhonán;
Néha bánat, tört remények villanyárja
Robog át e fonalon:
S fölriadva lelkem elszáll, messze űzi
A csalódás, fájdalom;
De ha ismét égi szikra súg örömhírt:
»Tűrj! segít a bő malaszt!«
Lelkem újra megpihenve, mint a fecske,
Hőn remél, vár üdvavaszt.

..... S. J.

Gáspár és Dorka.

— Elbeszélés. —

(Folytatás.)

Gáspár urambátyám hiven követte vezetőjét. Hosszu bandukolás után elértek a Kálvin-térre.

— Itt kell lenni a kecskeméti kapunak! mondá önérzettel, jelentvén, hogy még sem olyan járatlan a fővárosban.

— Igen is. Itt volt ezelőtt ötvenesztendővel.

— Akkor itt kell lenni a »Két pisztoly«-nak is.

— Az is itt van! Ott az a nagy háromemeletes palota. Az a »Két pisztoly.«

— Barátom! Engem lóvá ne tartson. Az egy széles, alacsony ház. Kávéház is van benne.

— Hja! Az elmúlt. Azt is lerontották. Palotát emeltek helyébe.

— A mennykő vigye a sok palotát! Kiáltott föl Gáspár urambátyám. Már most hol fogok én meg szállni? Van-e itt még »Vörös ökör«, »Fehér hattyu« egyik-másik a régiékből.

— Vannak, hanem innét messzire esnek.

— Nem bánom én, szólt türelmetlenkedve Gáspár urambátyám. Vigyen egyikbe, vagy másikba.

A készséges hordár látván, hogy esőkönnyös urral van dolga, — vezette hiven Gáspár urambátyámát tovább. Nagy ügyelgés után elértek az egyikbe. Urambátyám megörült, amint a czégeren a hajlamainak hízog vörös-ökröt megpillantá. Hanem rövid ideig tartott öröme. A vendéglő ugyan ott volt, de nem volt benne szoba. Azt mondták Gáspár urambátyámnak, hogy ha aranyat fizet egy órára, még akkor sem kaphat egy kamrácskát, de sőt egy vaczkot sem. Minden le van foglalva.

— Akkor hát menjünk tovább.

A nagy járkálásban szépen előre haladt az idő. Gáspár urambátyámnak meglődült az agya a szokatlan zsvaj, s a vágató kocsik zajától. Fáradt is volt irgalmatlanul, éhéről és szomjáról nem is szólván. Az emberséges hordár vezette egyik városrészből a másikba, — egyik fogadótól a másikig. Mint országos vásárkor a székvárosban, nem volt egy talpalatnyi hely, ahová beállíthatott volna. Elvégre elfogyott a türelme.

— Hallja barátom! szólt kifakadva, én nem akarok az utcán háltni, már most vigyen engem akárhová, — de földel alá akarok jutni.

— Hát miért nem mondta ezt uraságod előbb? felelt a készséges hordár. Tudok én akárhány jó helyet magán-házaknál, — ahol csöndben, kényelemben ellehet az ember.

— No az kell nekem.

— Aztán olesó is.

— Azt is szeretem.

— Nincsen messze.

— Az még jobb. Hát csak szaporán.

Az emberséges hordár azután Gáspár urambátyámmal újból nyakába vette a várost és úgy éjjel felé szerencsésen elvezette a külső vámházig. Ott találtak egy alacsony házat. Felzörgették lakóját, aki egy szegény asztalos volt. Volt neki szűk kis szobája, abban felesége és hat gyerek, és két ágya. Abból egyet legott átengedtek Gáspár urambátyámnak azon melegen. Gáspár urambátyámnak nem volt módjában válogatni. Kifizette az emberséges hordárt, aki megfizettette magát úgy, hogy azon az áron Gáspár urambátyám félnapig járhatta volna a várost hinton. Szegény urambátyámnak már nem kellett semmi. Öreg csontjai úgy el voltak gyötörve, hogy csak levetette magát a félsötétben az ágyra, s nem törődött hálótársainak hangos pusogásával és horkolásával. Egész éjen át folyton Dorka nevét sóhajtá, vele álmodott. El volt készülve arra, hogy másnap reggel holtan fog felébredni.

III.

Hanem még ebben is csalatkoznia kellett Gáspár urambátyámnak. Mert imé, kora hajnalban, alig hogy pitymallani kezdett, éktelen nyávogás, ordítózás, gyerekírás, erre rá holmi erőteljes rendreutasítás, olyan forma, mint mikor valakit hátba ütnek, vagy megtépáznak, majd ismét a legmagasb hanglejtőn végig futó bögs és nyafogás, utóbb pedig, hogy a szunyadó ven-

dég némi változatosságot élvezhessen, veszekedett sivalkodás, kergetőzés és hanczurozás támadt körülötte, úgy hogy Gáspár urambátyám azt hitte, hogy legalább is gyermekmenhelyen töltötte az éjét, vagy hogy kinevezték egy lelenc-ház direktorává. Haj! pedig Gáspár urambátyám szeretett aludni és a hajnali álom, az éji nyugalom eme csemegéje, az a nyugalmas szendérgés, vegyítve rettenetes hortyogással, ez volt Gáspár urambátyámnak legnagyobb gyönyörűsége. Otthon, ha hajnali álmából felzavarták, egész napon át dühös volt, mint a hőrség. Volt mit hallania az egész háza népének, Dorkától kezdve az utolsó béresig. Milyen jól esett, mikor úgy reggel felé Dorka a szobája ajtaján szeliden kopogtatván, valami angyali zenéhez hasonlatos hangon mondá: »Keljen föl már kedves nagy uram!« Eszébe jutott ez most Gáspár urambátyámnak, annál inkább, mert ő érteke közül négynek adott dolgot az ő állapota. Álmában csupa fiaördögöket látott, maga körül pokoli zsvajt hallott, valamely közelebről meg nem határozható szag guzsba csavarta az orrát, azonfelül éreznie kellett azt is, hogy fekhelye megtelik kisebb-nagyobb esuszó, mászó lényekkel, nem is közönséges kicsiny, hanem óriási kiadásban, amelyek bebujtak a lába fejénél a takaró alá, kibujtak a nyakacsigájánál, keresztül-kasul mászkáltak a gyomrán, derekán, belefogózkodtak torzonborz bajuszába, annál fogva huzdogálták ide-oda, ingerkedtek, rosszalkodtak vele, csakhogy valamiképen kellemetes legyen az ő ébredése. A szállásadó becsületes házigazda apró gyermekei voltak ezek, akiknek feladatuk volt a vendégbácsit, akárki fia volt legyen is, ilyen módon megismertetni a családi élet gyönyörűségeivel. Gáspár urambátyám vén ember volt ugyan, hanem ilyen gyönyörűségből még nem evett. Egy ideig csak türte ezt a fücsa mulatságot, hanem mikor a pajkos népség már nagyon kezdte csiklándani, ordított egyet nagyot — szétrugta az ágyat és felébredett.

(Folytatása köv.)

János-gazda.

Egy esős őszi estén Vadas község egyik csinos házában együtt ült a jól befűtött »búbos« körül János gazda családja.

Az est-ebédet már bevégezték ugyan, de lefeküdni még egy kissé korán lett volna, azért a mécses belét feligazgatva, a ház asszonya fenni, a lányok és nőcseléddek pedig tollat fosztani kezdének.

Maga János gazda rövid száru makra pipáját kezdé tömögetni, még pedig igazi jófajta magyar dohánynyal, melyet a »mester-gerendán« szokott rejtve tartogatni, a kíváncsi szemek előtt épen nem fitogtatva drága kincsét.

A nagybéres és egyéb férfi-cseléd szintén szépen bejött a családi szobába, mert hát a gazda szívesebben látta házi-népét maga körül, mint Iezig vendéglőjében, hol nem csak pénzöknek hágtak nyakára az ott mulatók, hanem mi százsorta veszedelmesebb, lelküket is vásárra vitték többnyire a vigyázatlanok; tehát a gazda most is barátságosan nézett a belépőkre, ezek azután szintén rágyujtottak, s most szokás szerint beszélgetni kezdének.

János gazda világlátott ember volt, miért is nagy tekintélyvel birt nemcsak házi-népe hanem még a falu előjárósága előtt is. Biróvá is két ízben megválasztották már, de ő ezen megtiszteltetést nem fogadta el; ő amint mondani szokta, független akar maradni, s ezzel punctum. Azonban részt vett ő minden jó ügyben, s nem egy kemény ezüst forintot áldozott sz. czélokra, és embertársai felsegélyezésére; tudták is ezt az emberek, s azért mindig nagy bizalommal fordultak hozzá, ha segélyére szükségök volt.

Nagyrabecsülték őt még az öreg plébános ur és a fiatal kántor-tanító is, mert szó ide, szó oda, János gazda derék, vallásos, és vagyona mellett szorgalmas és munkás férfi volt. Gyermekeit is igyekezett jól nevelni, azokat szorgalmasan járatta az iskolába, s otthon is rendben tartotta őket.

Két fia és két leánya volt János gazdának, az egyik fiu a »Laczi gyerek«, miként őt nevezni szokta az apja, mindenáron pap akart lenni; s ennek örült is a gazda, most tehát a fiu nem volt honn, hanem a városban volt egy derék iparos családnál elhelyezve, és miután már a VI. gymnásiumi osztályt járta, igen közel állott hő vágyához: a szeminariumba beléphetni. T a m á s, a gazda legidősebb gyermeke, egy 20 éves szép szálas legény, szintén gazdává képezte magát, s máris apja jobb keze volt, a derék, munkás és józan életü fiuban nagy öröme telt szülőinek. Erzsike még csak 14 éves lányka volt, de máris sokban helyettesítette anyját, szende, kedves magaviselete miatt a falubeli lányoknak például szolgált; s végre Esztike egy 10 éves, élénk lányka mindenkinek kedvence vala.

A családnak ezen bemutatása után még pár szót kell elmondanom a házi-asszonyról, kit Magyar Rózának hittak s kit leánykorában csak a »vadásgyöngyvirágnak« neveztek, s pedig nem csak azért, hogy szépsége és kedvessége ezen becses májusi-virághoz tette őt hasonlóvá, hanem főleg azért nevezték őt így, mert egész május havában mindennap, saját kis kertjében ápolt gyöngyvirágokból kötött füzért az erdei kápolna kedves Máriaszobrára, s ezüst csengetyűként zengő hangjával énekelt egy-egy Máriaéneket; nem egyszer ragadta el hallgatóit, kik lelkesülve zengtek aztán vele együtt.

Róza-asszony példás nő és anya volt, hogy gyermekei mind egytől egyig istentfélő és vallásos érzelműek lettek, különösen az ő érdeme volt, s hogy lánykái a sz. Szűzet tőle tanulták hön tisztelni, szintén tagadhatlan; egy szombatot sem engedett elmulni annélkül, hogy egész háznépével ne térdelt volna este a sz. Szűz képe előtt, buzgón imádkozva a loretoi letenyét és a rózsafüzért. Lehet-e csodálkozni tehát, ha Isten bőséges áldása áradt e családra, melyben Isten és a sz. Szűz tisztelete nem állott az utolsó helyen.

A fenn nevezett estén, midőn már ki-ki elfoglalta helyét, és egy ideig egyről-másról beszélgettek, és János ismereteinek tárházát kitérta övéi előtt, hirtelen hangos kutyaugatás szakítá meg künn a csendet; a gazda intett egyik szolgájának, ki azonnal kiment, és miután megnyugtatta a hatalmas Szamost, a derék házőrző ebet, egy köpenybe burkolt férfit vezetett be a szobába.

»Adjon Isten jó estét gazd' uram!« köszönté az idegen a nagy szemekkel reá bámuló János gazdát.

»Adjon Isten! — viszonzá, az idegent élesen fűrkészve a gazda —

— No csak ne bámuljon oly merően reám, kedves János gazda. Hát oly igen megváltoztam volna huszonöt év óta, hogy már fel sem ismerne.« — S ezzel az idegen férfi leveté köpenyét, mire a gazda szeméit dörzsölgetve, egyszerre nagy örömmel ugrott fel helyéből, s csaknem fojtott hangon mondá:

— »Ferencz-atyá! Igen, igen Ferencz atya! ön az csakugyan. Böcsásson meg, hogy azonnal nem üdvözöltemm egy, mint azt szívem mélyéből most teszem; de Istenem, hiszen én önt régen holtak hittem, hogyan van az, hogy ön még él; és itt van most előttem? — ezeket mondva, a gazda mindkét kezét odanyújtá a ferenczrendű szerzetesnek, ki mosolyogva viszonzá:

»Hjah kedves gazd' uram, nem volt még érett Ferencz-atyá a szép mennyországra, azért a jó Isten őt még folyton érleli e földön a szenvedés és kereszt forró sugaraival: amiért hála és dicsőség szent nevének!«

— Amen: volt erre a gazda felelete, azután mondá: De édes tisztelendő atya, most foglaljon helyet szerény körünkben! Anyjuk! hol van anyátok? kérdé körültekintve a szobában, de ekkor már Róza asszony tányéron sonkát, továbbá egy nagy üvegben bort hozva, lépett be az ajtón, Erzsike pedig asztalt terített és poharakat, meg evőszereket rakott fel arra.

— »Igy, így — bölintott fejével helyeslően a gazda, s vendégét az asztalhoz ülni nógatá. Ferencz atya leült, egy kissé falatozott, s jó magyar szokás szerint, a gazdával egyet koczintott. Ezután bemutatta a gazda családját és házi-népét, mire a tisztelendő atya így kezdé a beszélgetést:

— Hát mondja csak gazd' uram, hogy-mint folyt sorsa azóta, hogy utolszor láttuk egymást, ott a véres csatatéren, hol egymás mellett feküdtünk a fűben golyó és kard által találva?

»Ejnye no, épen én is ugyanezt akartam tisztelendő atyám öntől kérdezni; de miután megelőzött, hát majd úgy szép rendiben elmondom most egész életem folyását.

— Ugy, ugy János gazda, én meg majd bevégzem elbeszélését azzal a kevés tudósítással, mit magam felől mondhatok, mondá a t. atya.

(Folytatása köv.)

TÁRCZA.

Kiállítási levelek.

V.

Próbára tettem türelmedet, hogy négy levélen át csupa profán ipartermékek méltatásával fárasztottalak. Ha nem tudnám, hogy a hazai ipar összes ágai iránt érdeklél viseltetel: még utólag is szemrehányásokat tennék magannak merényletemért.

Bizony szívesen kezdettem volna a magyar ipar egyházi czélu produktumain ismertetésem sorozatát, ha nem féltem volna attól, hogy nagyszabásu iparcarnokunk szekrényeinek labirintjében talán meg sem találod méltatásom csekély számu tárgyait.

Pár héttel ezelőtt Schnütgen jeles archaeologus barátom volt Kölnből vendégem. Így legalább némileg viszonzhattam

szíves készségét, melylyel engem két ízben hazájában kalauzolt. Meglepte őt kiállításunk nagy kerete, valamint a keret dís tartalma is. Nem volt okom, mint vezetőnek pirulnom. Osupán egy ízben kellett mentegetnem magunkat. A nagy iparcarnok impozáns árutömegében szeméi valamit keresni látszottak. Kérdésemre kérdéssel válaszolt: »Hol vannak a magyar készítményü egyházi szerelvények?« — Alig mutathattam neki valamit s tartózkodtam bevallani, hogy az eredmény engem sem elégit ki.

Hallj most te egyet-mást erről az »alig valami«-ről. Kezdjük talán mindjárt a butorszerű tárgyakon. Az orgonáról, melyet a kecskeméti r. kath. templom részére Ország Sándor, ki épen kecskeméti születésü is, készített, már minap megemlékeztem. Kétségtelenül ezen egy műdarab kimagasló kivélt képez a csekélyes minőségü egyházi csoportban.

Oltárt kettőt látunk kiállítva. Az egyiket »Fend János és társa« készítette Sopronban. Ezen czég sok szép terméket hozott már létre, melyekhez a tervrajzokat rendszerint Storno Ferencz vagy fiai egyike szolgáltatta. A szóban levő csúcshes stylü oltár szürkésre mázolt és kevésé aranyozott fából van; stylje, faragványai kifogástalanok. Csak ára tünik föl nekünk borsosnak. Mestere 1200 firtot kér érte (pedig a három szobor számára csak hely van s ezek nincsenek ezen összegbe beleértve), ami egy — tulajdonképen meglehetősen egyszerű — mellékoltárért jóval több, mint kellene.

A másik oltár csak házi használatra való. Ruprich Károly műasztalos tervezte Veszprémből. A csinos, szintén csúcshes oltárkán meglátszik, hogy tervezője Schmidt Frigyes építészeti főtanácsos iskolájában gyarapította ismereteit. Főpapjaink egyike talán megtartja az imaszékkel (zsámolylyal) combinált darabot. Ára 800 firt. — Ugyancsak töle 6 féle márvány (utáztat) van kiállítva. Ha elvből nem volnánk ellensége templomainkban a hamis márványnak, bárminő alakban legyen is az, Ruprich készítményét nyugodt lélekkel ajánlanók a ft. pap-ság figyelmébe. — Amit azonban egyházi czélra nem ajánlunk: czélszerűen használhatjuk profán czikkeknél.

Az üvegfestők közül Kratzmann Edén kívül Forgó és Roth állítottak ki üvegfestményeket. Egyiknél sem találtuk meg azon charactert, mely — kivált restaurált középkori templomainknál — a mult századok keretébe teljesen beillő volna.

Az egyházi szerelvények gyárosai között első helyen Oberbauer A. tárgyait kell említenem. E czégnek ötvösművei, melyek saját budapesti gyárában készülnek, némi iskolázottságra mutatnak. Kelyhei és árutatói között több van, melyek régi minták után tervezettek s így sokkal sikerültebbek is, mint a szabadon concipiált többi edények és eszközök. Csak a gyári munkásra vagy műtörténetileg iskolázatlan vezetőjükre kell bízni a concipiálást, hogy galimathias jöjjön létre! — Ennek bizony-ságául szolgálhatnak a »Kriszta és Leitner«-féle czég ötvösművei. Esetlen, idomtalan kelyhein meglátszik, hogy modern tervezetek. Semmi sem oly neveltséges, mintha valamely egyházi edényen a körvonalak egészséges stylre vallanak, de részletei, diszítványai bizarrak! Ugyanezen czég himzéseinél azonban teljes elismeréssel kell szólnunk. A ferenczvárosi plébánia-templom (Budapest) részére készült két dalmatika és pluviale himzéseit ritka csinnal állította ki.

A »Zambach és Gavora« budapesti czég, mivel ötvösműveket nem gyárt, csak himzéseket állított ki. Aranyhímzetü liturgicus öltönyeiről csak dicséreteset mondhatunk. Különösen az egyik casulának himzési technikája amily kényes, oly praecis munka. Kár, hogy középkori, vagy legalább borromei szabásu öltönyöket nem állított ki.

Egyházi czélu ötvösműveket még két egyéntől találunk kiállítva. Az egyik ifj. Herpka Károly tanár, az iparművészeti ötvös- és ciseleur-iskolában. Ő egy késő renaissance kehelyben mutatta be ügyességét. A kehely talpába vésett felírás: »Telkes Simon és neje a budapesti unitárius hitközségnek 1884« megmagyarázza rendeltetését. — A másik ötvös Link Fülöp, ki zománcozása által tűnik ki. Egyik kehely (a kupa nincsen a kosarában s ezért a hatás rossz) még most is ki van nála téve, de ez nem tetszik nekem annyira, mint a pozsonyi sz. ferenciek XV. századi arany kehelyének mintájára készült gyönyörű zománcos példány, melyet Ipolyi Arnold besztercebányai püspök ur ő exciája rendelt meg nála s egy jó ideig a csoportban látható is volt. Most csak színnyomatu rajza van kitéve.

Ime ennyi egyházi szerelvényt fogsz nagy iparszarnokunkban láthatni. Sokkal nagyobb tömegben van a »világ hírsága« képviselve a sok arany, ezüst és dragakőben! A firmák eléggé sejtetik ezen iparág jövedelmező voltát. Alig látsz egy-két keresztény czéget (pl. Krigler D.-t., ki csak 1871-ben kezdette gyárát), jobbára zsidók kezében van az ötvösipar. Az az csak a pénz, a tőke, mert elszegényedett keresztény munkások készítik a műdarabokat, a gyáros teszi érette zsebre a nagy hasznot, a kiállítási jury kitüntetését. A vörösvágási (Erdély) nagyszerű opálbánya, mely már egy vállalkozó zsidó-czéget meghizlalt. Egger Testvérek birtokában van. Hasonló firmák: Latzkó testvérek, Diamant stb. első pillanatra felismerhető hangzásu nevek. Levért hangulattal kezdetem soraimat: a végső sorok sem valami nagy örömet okozók!

Emér.

Árpád sirja.

A nemzeti kegyelet régóta foglalkozik Árpád vezér sirjának keresésével. A fő ujjmutatót, melyet erre nézve írott emlékeink nyujtanak, Béla király névtelen jegyzőjének egyik följegyzése képezi, mely szerint Árpád vezér egy kis folyó forrása fölött van eltemetve, a hová a magyarok megtérése után egy, a Boldogságos Szűznek szentelt és fehérnek (Alba) nevezett templomot építettek.

Ezen nyomon tudósaink feladatul tüzték ki azzal tisztába jönni, hogy hol volt ezen Fehéregyház (Ecclesia, quae vocatur Alba)? Régibb kutatók azon véleményben voltak, hogy Fehéregyházát Ó-Budán azon helyen kell keresni, hol legújában a római amphitheatrumot ásták ki. Mások nagyjában ugyanezt a vidéket jelölték ki, csak hogy a sirt kissé távolabb, a békásmegyeri határ felé keresték.

Ujabbán Havas Sándor más véleményét fejezett ki. Azt állítja t. i., hogy a Fehéregyházát a bécsi, azelőtt esztergomi ut baloldalán a hegyek alján, nevezetesen a Kis-Czellnek nevezett remetehegyi magaslat táján kell kutatni.

És ezen véleményét Nagy Lajos király egy határjáró levelére, ugynevezett metálistra alapítja.

T. i. a király anyja Erzsébet Zách Klárának szomorú esete után nem akart többé Visegrádon maradni, hanem átköltözött ó-budai régi várkastélyába, mely körülbelül ott volt, hol ma a reformátusok temploma áll. Azon időben Ó-Buda az ó-budai prépostság és káptalan tulajdonát képezte. A királynak ohajtása volt, hogy anyja számára Ó-Budából egy darabot kihalásit, s azért a prépostságot és káptalant Somogyban és Zalában adandó birtokokkal fogja kárpótolni. Bizottságot állított össze, melyben a királynak és prépostságnak emberei voltak képviselve. E bizottságnak föladata volt az új határvonalakat a királyi és prépost-

sági birtok közt megállapítani. E munkáról aztán határjáró okmányt, vagyis metálist állított ki, melyben többi közt ez fordul elő: Innét az ösvény elérkezik azon nagy uthoz, mely a Bold. Szűz Máriáról nevezett Fehéregyháza felé vezet; a mely széles ut a nevezett Fehéregyház tövében az esztergomi utra vezet, s ugyanazon uton a hegy alatt folyó forráshoz érkezik.

Ezen a nyomon Havas Sándor azt következtette, hogy ahol az utvonal az esztergomi uttal találkozik, ott kell lenni Fehéregyháznak vagy a jobb, vagy a baloldalán.

Hozzáfogott a határvonal fölkereséséhez. Kiinduló pontul vette a Pest és Buda közt levő Margitsziget azon helyét, ahol most József főherczeg ő fensége nyári laka áll; innen a Dunán át a buda-ujlaki templom mellett fölfelé haladva a vonalt a mostani Szépvölgy hosszában fölvitte a hegyre, onnan folytatta a már említett Kis-Czell felé, a honnan az ut csakugyan nekiindul az esztergomi utnak s azzal találkozik. Szerinte tehát e helyen kell Fehéregyházát keresni.

Ekkert Antal, kit itt nagyjában követünk, úgy vélekedik, hogy Havas Sándor helytelenül magyarázván és alkalmazván a metálist, tévedésbe esett; mert ha a határ csakugyan arra ment volna, ahol Havas Sándor föltételezi, az oly keskeny földrészt zárna be, miszerint bajos elhinni, hogy a határjáró bizottság olyan alaku birtokot hasítson ki, amidőn arra törekedett, hogy lehetőleg kerek egészsze alakítsa az ujonnan szervezendő birtokot.

E föltevést megerősíti Wekerle László »Alba Mária mint Árpád sirja« cz. legújabb művében. Wekerle az ő fejtegetéseiben szintén alapul Lajos király jelzett metálistát fogadja el, de e mellett fölhasznál még egy másikat, mely II. Lajos király korából való.

E második metálistra is támaszkodva, Wekerle szintén kiindul a Margitszigetből, s áthaladva a dunán, a hegyek közé tart. De nem a Szépvölgy hosszában megy fölfelé, mint Havas, hanem nyugatnak tart a Lipótmező felé párhuzamosan a zöldmáli uttal. A földogra nézve azon eredményre jut, hogy a Viktoria-téglagyár déli határán az a vizmosta árok, mely a kapuczinus és malomdülő közt a határt képezi, volt az az ut, amely Alba Mária mellett lement a bécsi országutra, tehát innen jobbra vagy balra volt Fehéregyháza is; ez annál hihetőbb, mert néhány lépéssnyire északnak forrás is van, az ugynevezett Radl-forrás. Az ott álló malom igen erős bizonyíték, mert már Zsigmond király beigtató levelében, melylyel az apáczákat a malom birtokába igtatta, kimondja, hogy az a »Fehéregyház« kapui előtt volt.

Hogy azon helyen valóban keresztény templom állott, azt jóformán kétségtelenné teszik Tholt Titus ügyvéd ur birtokában levő leletek: egy sirkőfedő vörös márványból, többféle keresztmotívumok, egy 2 lábnyi átmérőjű érczharang darabja. Rómer Flóris jeles régészünknek már régebben kifejezett véleménye, hogy a Viktoria-gyár közelében levő rommaradványokat Alba Maria romjai gyanánt kell tekinteni.

Hogy csakugyan itt kellett a régi Fehértemplomnak lenni, Wekerle még következőleg bizonyítja: régi hagyományok szerint az ó-budai királyi kastélyból Fehéregyházához egyenesen kivezetett egy ut, melyet »via magná«-nak neveztek. Ezen uttal összesik a mai vörösvári-ut kezdete; folytatását pedig a »via magna« találja a vörösvári-utca mögötti szántóföldeken végignyuló »sárga sávk«-ban, mely a vetésben minden tavasszal látható.

Wekerle buvárlatai nagy figyelmet érdemelnek. A legnagyobb valószínűség szerint a régi Alba Mária, s ezzel Árpád sírja helyét helyesen kijelölte. Kívánatos, hogy a kormány vagy főváros az ez irányban való ásatást elrendelje s Árpád sírja hollétének kérdését megoldani segítse.

RÖVID HIREK.

* **A Szent László-Társulat** védszentjének, László királynak teljes bucsuval egybekötött ünnepélyét a társulat budapesti tagjai ünnepélyes szentmiseáldozattal s alkalmi szent beszéddel ülték meg a szentferenczendiek belvárosi templomában. A misét a zárda főnöke tartotta segédlettel, az ünnepi szónoklatot pedig Mészáros Kálmán magyar hitszónok.

* **Iparosaink figyelmébe.** Hogy a magyar ipar milyen óriási haladást tett az utóbbi években, azt mi, a kik itt vagyunk a forrásánál, középpontjában igen jól tudtuk azelőtt is. De nem tudták ezt a külföldön, sőt még az ország távolabb eső vidékein sem. Az országos kiállítás tudomására hozta a nagy világnak is iparunk haladását. Ennek a körülménynek meg is volt a maga haszna. Legjobban bizonyíthatják ezt a magyar iparosok, kikhez tömegesen érkeznek mindenfelől a megrendelések. A közvélemény most érdeklődik az iparosok iránt, fölfogja igazi jelentőségüket. Az iparosokon most a sor, hogy ezt a közvéleményt maguk hasznára fordítsák. Az iparegyesület már meg is tette a magáét. Mudrony Soma, az egyesület alelnöke, fölhívást intézett az egyesület összes tagjaihoz, értekezletre hívta őket, melynek főtárgya az lesz, hogy milyen gyakorlati intézkedéseket kell tenni a végből, hogy az iparosok a kedvező közhangulatot hasznukra fordíthassák. Az értekezlet kedden d. u. 6 órakor lesz az orsz. iparegyesület helyiségeiben (újvilág u. 14.). Iparosainkat saját érdekében figyelmeztetjük, hogy jelenjenek meg minél számosabban.

* **Az állatkertbe** egy rendkívül érdekes és a ritkaságok közé tartozó állat, egy oroszánfóka érkezett. Alig pár éve, hogy az első példány a londoni Aquariumba került s jelenleg a kontinensen csupán Amsterdamban, Berlinben és Budapesten van egy-egy. Részben nagy áruk miatt nincsenek jobban elterjedve. Az itteni 1200 forintba került. Egészen új nagy bassint építtetett részére az igazgatóság terraszzal és lépcsőkkel. Különösen etetése, amely délután 6 órakor történik, nyújt szokatlan látványt. Ellenkezőleg a közönséges fókával, rendkívül virgoncz, mulatságos állat, a halért felkuszik a terrasra s onnét ugrik le a vízbe dobott halak után s nagy hullámokat verve, ügyes manőverekkel fogdossa el őket.

* **Mennyit fogy a nap júliusban?** Julius hóban a napok már kezdenek ismét lassan rövidülni. 1-én a nap 4 óra 10 perczkor kelt és 7 óra 58 perczkor nyugodott le, tehát a nap hossza 15 óra 48 percz volt. 31-én a nap 4 óra 39 perczkor kel és 7 óra 38 perczkor nyugszik le, vagyis a nap hossza 14 óra 54 percz lesz. E szerint a nap július hóban 54 perczcel, tehát majdnem egy egész órával fogy, természetesen az éjszaka ugyanannyival hosszabbodik.

* **A pécsi székesegyház** restaurációja serényen halad előre. A főhomlokzat, ugyszintén a keleti s északi már készen állanak. A déli oldalt még az idén befejezik. A templom restaurálását három éve kezdték meg s még három-négy évig tart, míg teljesen elkészül. Az új apostol-szobrokat még az idén helyezik el. Az apostolokat Kiss György fiatal szobrászunk készíti, ki már mind a tizenkettőnek mintázását befejezte. A szobrok stilszerűen készültek. A felfogás, alakítás, a kivitel, a ruházat, a redők fekvése, a himzés sat. találó és meglepő ügyességre vallanak. Mindannyi-nak állása nyugodt és egyszerű. Rajtuk valóban a művész keze látszik meg. Minden apostol mellett a fegyver is látható, melylyel életét kioltották. Csak Fülöp apostol kezében van püspök-bot, jelképezve az ő jeruzsálemi püspökségét. A minták felette megnyerték Dulánszky püspök, Schmidt dóm-restauráló, Kirehstein építész és a kiküldött bizottság tetszését. Kőbe Hofbauer János és Andrejka József fogják faragni. Eddig már nyolczat faragtak ki breidenbrunni homokkőből. Egy-egy szobor harmadfél méter magas. A templom belsejében a festés már megkezdődött. Az ornamentumokat Jobst, a többit Andrej festi. Jövő évben a négy torony átalakításába fognak.

* **Nagy zivatarok** pusztítottak a mult hét végén az ország majd minden részében. Székesfehérvárt vasárnap délután dühöngött nagy vihar. A szél a házak tetejét vitte el, óriási fákat tördelt ki s a jég elverte a határt. Két ember is megsérült. Sopronban a nyomasztó hőség után erős szélvész keletkezett, ugy hogy nem is lehetett az utcákon járni. A környéken meg jégeső dult. Vas megye több helységéből is jégesőt jelentenek. Máramaros-Szigeten majd félórát dult a vihar. Halomszámra feküdtek utána a cserepek, zsindelek az utcákon s erős fák törtek ketté. A környék szőlőiben nagy a kár. Erdélyben nemcsak Háromszék-megyében okozott károkat a nagy felhőszakadás. A Maros is megáradt, az Olt és Feketehegy mentén száználmas képet nyújt a pusztulás. Déesen sűrű villámlással és menydörgéssel zuhogott az eső s félórát tartott a nagy vihar. A magyar államvasut kolozsvár-brassói vonalán néhány nap óta forgalmi zavarok vannak. Több helyen az ár alámosta a töltést s a forgalom megakadt. Brassó környékén a közlekedés csak átszállással volt lehetséges. Nagy-Körösön és Tergován, Arad megyében, a villám embereket is megölt.

A kapuczinus-rend tartomány-főnöke: Lichteneker Rudolf atya Pozsonyban hétfőn tartotta aranyünnepét.

* **Az erdélyi kultur-egyletbe** legújabbban Haynald Lajos bibornok-érsek lépett be alapító tagul, 1000 frttal. Levelében, melyben az elhatározását tudatta, az egyletet nemcsak hasznosnak, hanem szükségesnek jelenté ki s azt a papság és hívek pártfogásába ajánlá. Az egylet törekvéseit méltányló sorokra az elnökség meleghangú köszönő levelet intézett a bibornok-érsekhez. Lőnhart Ferencz erdélyi püspöknek is köszönetet mondtak adományáért.

Riunione Adriatica di Sicurta cs. kir. szabad. biztosító társaság Triesztben. Junius hó 24-én tartotta meg Triesztben e társaság Neumann Henrik vezérigazgató ur elnökele alatt közgyűlését melyen az 1884. üzletév zárszámadása és az igazgatósági jelentés tárgyalattak. A jelentésben constatáltatik, hogy a mult évi üzleti eredmény nagyon kielégítő volt, s hogy mindena társaság által gyakorolt biztosítási ág hozzájárult a szerencsés eredményhez. Ezek után minden egyes szak világitattott meg kellőleg.

I. Életbiztosítások. Az 1884. évi dec. hó 31-én érvényben volt biztosítások összege 6.644,869 frt tőke, 54,991 frt járadék a tulélesi, továbbá 25,913,426 frt tőke, és 12,459 forint járadék az elhalálozási biztosításoknál. A nyeresémdíj bevétele 1884-ben 1,286,854 frtra ment, ugyanezen osztály tartaléktőkéjének járuléka pedig 303,092 frtot tesz ki. A tulélesi és esedékessé vált járadék biztosításokért, a viszontbiztosítások levonása után, 203,496 frt, haláleset és esedékessé vált vegyes biztosítások után 408,104 forint fizettetett ki, azonkívül a december 31-dikén függőben volt haláleset és tulélesi biztosításokra 97,052 frt tartott vissza. A folyó biztosítások nyeresémdíj tartaléka 6,847,101 frtban állapított meg, a melyből 771,050 frt a viszontbiztosításokra esik és ennek leszámításával a mult évihez képest 333,309 forint növekedést mutat. A nyeresémdíj részszel biztosítottakra az utóbbi három évi időtartamról 50,551 frt 62 kr. esik felosztásra. Az életbiztosítási osztály nyereséme 96,619 frt 72 kr összegben az általános zárszámlára vitetett át.

II. Tűzbiztosítások. A nyeresémdíj bevételek 5,489,360 frtra mennek és a mult évihez képest 190,766 frttal emelkedtek. Több évi biztosítások nyeresémdíj részszel 1884. december végéig 17,573,815 frtra rug. Tűzkárokért 3,568,648 frt fizettetett ki, mely összegből viszontbiztosításokra 1,796,940 frt esik. Azonkívül függő károkra tartalékba helyeztetett 174,844 frt. Viszontbiztosításokra 2,567,187 frt adatott ki. A készpénz díjtartalék 43,208 forinttal 1,475,697 frtra emelkedett.

III. Szállitmány biztosítások. A bevett nyereséme 166,905 frtra, a viszontbiztosítások 67,442 frtra, a kifizetett károk, a viszontbiztosítások levonásával 47,877 frtra mennek, függő károkért pedig 4,712 frt tartott vissza.

IV. Jégkárbiztosítás. A nyeresémdíj bevételek 7,135,742 frtot tesznek, a viszontbiztosításokra 469,748 frt kellett, a károk pedig a viszontbiztosítások levonásával 1,392,427 frtra kerültek. A Riunione által, fennállása óta minden szakban eszközölt kártalanítások összege kerek 121 $\frac{1}{2}$ millió frtra rug. Az 1884-ben elért eredmény 631,121 frt 64 krt tesz, ehhez véve a mult évi maradékot 636,159 frt 11 krt kapunk, melyből egyelőre 250,000

frt a jégkárbiztosítási üzlet külön tartalékösszegének emelésére, 127,066 frt 37 kr pedig az árfolyam ingadozási tartalékhoz csatoltatik. Az ezután megmaradó összegből 45,444 frt 83 kr a nyeménytartalék alaphoz csatoltatik és ezen összeg, valamint az igazgatók, felügyelők osztalékának, végül pedig a társaság hivatalnokai takaré- és segélypénztára részére megállapított összeg levonása után 167,066 frt 95 kr marad osztalékul. Az osztalék részvényenkint 50 frtban állapított meg és július hó 1-től kezdve fizettetik ki. A tartalékok 1884-ben 798,910 frt 42 krral emelkedtek és jelenleg 8,989,812 frt 80 krt tesznek. Ezek a következő tételekből állanak: Az életbiztosítások nyeménytartaléka 6,076,050 frt 58 kr, a tüzbiztosítások nyeménytartaléka 1,475,697 frt, a szállítványbiztosítások nyeménytartaléka 17,432 frt, a jégbiztosítások nyeménytartaléka 400,000 frt, a tartalék árfolyam ingadozásokra (zárszámla A) 144,283 frt 18 kr, tartalék árfolyam ingadozásokra (zárszámla B) 144,283 frt 19 kr, az életbiztosítási osztály különös nyeménytartaléka 150,000 frt, nyeménytartalék 582,066 frt 85 kr. A társulat hivatalnokai takaré- és segélypénztárának vagyona 229,542 frt 50 kr. A választások, melyek az alapszabályok értelmében voltak teljesítendőek, azt eredményezték, hogy báró Lutteroth Hermann báró ur az igazgatótanács tagjává és Dr. Morpurgo Emil báró ur felügyelővé újból megválasztattak.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Különböző foltok eltávolítása szövetekből.

Cukor, keményítő, tészta stb. foltokat eltávolíthatni egyszerű meleg vízben való mosás által, melyben előbb kevés veleneczei szappant kell fölolvastani. Gyümölcs, vörös tinta, vörös bor s növényzsinnek által okozott pecséteteket fehér asztalneműekből erősen hígított kénsavval vagy forró chlorvízzel kell kimosni; gyapot, gyapju vagy selyemkelmékből langyos veleneci szappanos vízben vagy hígított szalamiaszeszben való mosás által távolíthatók el az efféle pecsétet. Izzadságfoltok 1 rész szalamiaszesz, 3 rész alkohol és 3 rész kénaether által távolíthatnak el. (Kunst u. Gew.)

Finom zöltségek konzerválása.

Konzerválásra csak teljesen hibátlan darabok választandók az illető zöltségből s akként kell megtisztítani, mintha közvetlenül meg akarná főzni az ember. A zöltség olyan alakú üvegekbe rakatik, mint a nagyobb befőttes üvegek (spárpa és zöld bab egyenesen állíthatnak föl), azután annyi tiszta vizet öntünk reá, hogy a növényrészeket majdnem teljesen

befődjé. Az üvegeket erre körülbelül egy centimeter vastag parafadugóval könnyedén bedugjuk, s egy pléhedénybe állítjuk, mely valamivel magasabb mint az üvegek. Az üvegek közt üresen maradó tért koncentrált só-oldattal töltjük be. Az edényt a tűzhelyen lassan hevítjük, mig nem lassankint a sóoldat forrásba jő, mindazáltal vigyáznunk kell, hogy a folyadék hőfoka körülbelül két óráig a víz forrponjtja alatt maradjon. A sóoldatnak körülbelül 10 percnyi forrása után, a folyadékot 60 foknyira lehűlni hagyjuk, s ekkor a parafadugókat oly erősen benyomjuk az üvegekbe, hogy ezek széle valamivel magasabban kiálljon. Az ekként keletkezett ürbe olvasztott paraffint öntünk s az üvegeket a sóoldatban kihűlni hagyjuk.

IRODALOM.

— Megjelent s beküldetett: „Páli sz. Vincze élete.“ Irta Galura Bernát brixeni püspök, fordította Galambos Kálmán missiótársasági áldozár. Esztergom. Nyomatott Buzárovits Gusztávnál, 1885. Nagy 8-rét 1—544. A díszesen kiállított mű páli szent Vinczenek aczélmetszeti arczképével van ellátva. Ára 2 frt 50 kr. Kapható az »Uj M. Sion« szerkesztőségénél. — A kitünő mű átültetésével irodalmunkba a fordító nagy szolgálatot tett. A fordítás folyékony, szabatos, szép magyarsággal adja vissza az eredeti érdekes, tanulságos és vonzó tartalmát.

NYILT TÉR.

Az egyházi főrendekhez.

Mintán bécsi gyári-raktár-helyiségemből már oly sok gazdag és pompás diszitmény lett megvéve, annál fogva legújabb képes árjegyzékemben többet közülök rajzban tüntettem ki s örömmel kész vagyok azt kívánatra ingyen és bérmentve megküldeni. Mintán én már a legmagasabb uralkodóház számára is számtalan ékiteményt szállítottam, és már közel husz éve, hogy ő Eminenciája, a biboros herceg-primás egyedüli szállítója vagyok s ez idő alatt ő eminenciájának már több, mint 100,000 frtért ékiteményt készítettem, s alig van püspökség és káptalan, mely az én cézemből Bécsben a legdusabb kiállítású templomi ékiteményeket ne vásárolt volna, e szerint bátor vagyok magamnak azzal hizelegni, hogy a művészet terén szaknámban a legszebbet is képes vagyok előállítani, s ennél fogva bátorodom az egyházi főrendeket felkérni, hogy netalán szükség esetében ne feledkezzenek meg bécsi cézembről, ahonnan mindenkor kész vagyok rajzokat és mintákat, a szöveget és himzésekből szives betekintés végett bérmentve megküldeni.

Kiváltképen infuláimra hívom fel a figyelmet, melyek csodálatraméltó alakjuk s gyönyörű szabályszerű szabásuk, mint szintén izlésteljes kiállításuk és olcsóságuknál fogva általában közelismerésben részesíttetek.

(19—26)

Zambach J.

ZAMBACH ÉS GAVORA

ő Emin. a bibornok-érsek és Magyarország Herceg Primásának udv. szállítója.

Római kath. magyar czég.

Budapesten vácozi-utca 17. sz.

Ajánljuk dusan felszerelt
egyházak és kápolnák
berendezéséhez szükséges tárgyainkat, a legújat-
nyosabb áron a lehető legszebb kivitelben.

Nevezetesen:

miseruhák,
reverendák, czimádák,
egyházi és társulati lobogók,
szt. szobrok, csillárok, kelyhek,
Monstráncziák,
stáció-képek, oltárok,
urkoporsók,
stb. stb.

➡ Régi ruhák ujjítását, valamint
tűzaranyozást és ezüstölést elvállalunk és
olcsón készítjük el.

➡ Arany-, ezüst- és selyemhimzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.

Pontifikáló-eszközök, Infulák.

Szegényebb egyház-községeknek részlettetésre is szolgálunk berendezéssel.

Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek.

Pontosságunkat több százra menő elismerő-levelekkel bizonyíthatjuk.

